

жена в близкото минало мина в системата на народната просвета и последствията, до които тя може да доведе страната ни, ако не се вземат бързи и адекватни мерки за обезвреждането ѝ. Мината се нарича „сегрегация в образованието на ромските деца в обособените квартали“, а нейните опасни плодове са налице и, щем-не щем, вече „вкусваме“ от тях.

Въведение в проблема

Проблемите на учебно-възпитателната работа с ромските деца са истинско предизвикателство за развитието на демократичните процеси в нашата страна. Данните относно образованието на основните етнически групи в проценти, отразени в първото по-мощно изследване след промените – от 1995 г., сочат следното: неграмотните българи са 0,2% срещу 2,3% български турци и 8,5% цигани. С основно образование са съответно 22,6% българи, 55,0% български турци и 46,2% цигани. Със средно образование те са съответно по реда на цитиране 54,0% – 24,6% – 7,8%. С висше или полувисше образование 20,2% – 2,0% – и само 0,9% цигани (Томова 1995:58).

За познавачите на българската образователна система не е тайна, че значителна част от учениците в специалните училища са от ромски произход. Най-голяма тревога буди фактът, че неоправдано голям е техният брой в училищата за деца с психически и физически увреждания. Според И. Томова в специалните училища всяко трето дете е от ромски произход, а в т.нар. помощни училища техният процент е по-голям от 50% (Томова 1995:61). Честа практика е в тези училища да попадат психически напълно здрави деца.

Още по-тревожни са фактите за образователното равнище на ромското население, живеещо в обособените квартали. „Според данни от преброяване, предоставени от Националния съвет по етнически и демографски въпроси към Министерски съвет, в периода между 1992 и 2001 г. процентът на неграмотност сред ромите (над 7-годишна възраст) се е увеличил от 11,2% на 14,9%, а дялът на ромите в обособените квартали, завършили висше образование, е намалял от 0,3% през 1992 г. на 0,16% през 2001 г.“ (Мониторинг на процеса на присъединяване, 2002:90).

Тези факти показват, че „...значителна част от българското общество е обречена на ниска култура и социално аутсайдерство и предпоставя възникването на социални проблеми с непредвидими последици“ (Грозданов 1995:4) – такава е било категоричното становище на Министерството на образованието, науката и технологиите, изразено на конференция още на 5 юли 1995 г., посветена на ромския проблем в системата на народната просвета.

Десетилетие по-късно ситуацията с образованието на ромите без съмнение се е усложнила още повече. Цената, която продължава да плаща целият български народ, е твърде висока и непоносима за тежестите, които той е заставен да носи през дълго проточилия се преходен период. И по всичко изглежда, че тази цена ще продължава да расте, ако държавата не вземе спешни мерки чрез целенасочена, системна и последователна политика да решава все по-усложняващите се образователни проблеми в обособените ромски квартали из страната.